

in memoriam

IŠĖJO LIETUVIŲ VERTĖJŲ PATRIARCHAS

Vienas po kito palieka mus scnieji, prieškario metais bren-
dę lietuvių kultūros veikėjai. Ne-
numaldomai retėja jų gretos. Šių
metų saulėtą rugpjūčio dieną
Vilniaus Antakalnio kapinių
smėlis priglaudė iškilų literatū-
ros barų darbininką Dominyką
Urbą - vertėją, redaktorių, kal-
bininką, šviesią asmenybę.

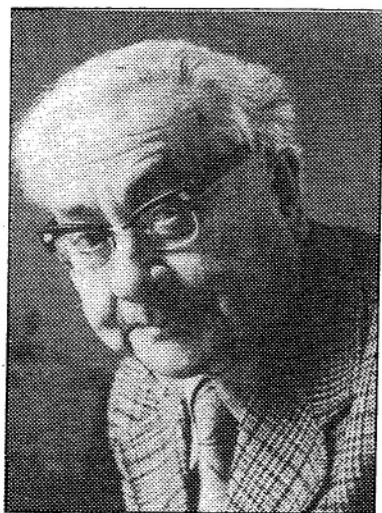
Atėjęs darbuotis į literatūros
dirvonus iš šiaurės Lietuvos ly-
gumų, Panevėžio rajono Švainin-
kų kaimo, atsinešė iš ten svarų
liaudies, kalbos bagažą ir jį pa-
žėrė jau pirmuosiuose savo ver-
timuose 1932 m. Per ilgą kūry-
bos laikotarpį jis išvertė kelias-
dešimt grožinės literatūros kny-
gų, tapo vienu žymiausių mūsų
vertėjų. Panevėžio mokytojų se-
minarijoje, Kauno universitete
gavo solidų humanitaro išsilavinimą,
išmoko kalbų. Šalia viso to,
Dievas nepašykštėjo jam kū-
rėjo kibirkšties. Pokario metais
atsidėjo profesionaliam vertėjo
darbui, ir šiandien skaitome jo
talentingai atkurtus tokius pro-
zos veikalus kaip L.Tolstojaus
"Prisikėlimas", Šolom Aleiche-
mo "Tevje pienininkas", H.de
Balzaco "Prarastos iliuzijos",
F.Rabelais "Gargantua ir Pan-
tagriuelis", E.Zola "Moterų lai-
mė" ir daugelį kitų. Vertė iš
prancūzų, rusų, lenkų, vokiečių,
jidiš, latvių kalbų. Čia atsisklei-
dė vertėjo talentas: originalo
analizė, interpretatoriaus jautrumas
ir išmonė, enciklopedinis iš-
prusimas, neišsemiami gimto-
sios kalbos aruodai. Brandžiausi
rezultatai pasiekti tada, kai ver-
tėjo kūrybinė individualybė gi-
mininga autoriui. Tatai ypač ryš-
kiai matyti tokiuose iškiluose jo
darbuose kaip F.Rabelais "Gar-
gantua ir Pantagriuelis" ar Šo-
lom Aleichemo "Tevje pienininkas".
Jis aprėdė šiuos kūrinius
šauriu lietuvišku rūbu. Čia ne-
jauti žodžio pasipriešinimo, ver-
tėjo prakaito. Šmaikštus sąmo-

jis, žodžių žaismas, laisva,
lanksti frazė. Taikliai atkurti
daug kam atrode neišverčia-
mi originalo pasazai gyvai pul-
suoja lietuviškame tekste. Su
sodrios kalbos lobiais D.Ur-
bas čia pasijuto savame gaiva-
le.

Didžiulį darbą D.Urbas
nudirbo kaip redaktorius (nuo
1932 m. prieškario "Sakalo"
leidykloje iki 1970 m. "Vago-
je"). Jo plunksna palydėjo pas-
skaitytoją ne vieno lietuvių ra-
šytojo knygą. Jo, kaip teksto-
logo, talka labai pravertė ren-
giant mūsų klasikų raštų leidy-
bą.

Ypač daug jis redagavo verti-
mų. Jo suredaguotų knygų - di-
džiulė rietuvė, gerokai persiritu-
si per šimtą. Pokario metais bu-
vo likę vos keli patyrę vertėjai ir
redaktoriai. Jauniems darbuoto-
jams stigo ir įgūdžių, ir žinių. Kai
1951 m. Grožinės literatūros lei-
dykloje buvo telkiami jauni eta-
tiniai vertimų redaktoriai, jų mo-
kytoju ir ugdytoju buvo paskir-
tas D.Urbas. Jis seminarinių pra-
tybų metodu kelis mėnesius mo-
kė neapsiplunksnavusį jaunimą
vertimo ir redagavimo abėcėlės,
o vėliau buvo kasdieninis vado-
vas ir patarėjas kebliais teksto
klausimais. Tų patarimų niekuo-
met nešykštėjo ir išėjęs iš leidyk-
los.

Prisimenu, iš pradžių mes,
grupė jaunų, bebaigiančių uni-
versitetą studentų, pasimetę žiū-
rėjome į duotą tekstą, nežinoda-
mi, nuo ko pradėti. D.Urbas
kantriai, nuoširdžiai, su užside-
gimu aiškino, ko reikia, kad ver-
timas "suskambėtų", kad frazė
būtų natūrali ir originalas nenu-
skurdintas. Visa leidykla mūsų
seminarą juokais vadino "Urbo
darželiu". Tame "darželyje" iš-
augo ne vienas rimtas vertėjas.
Formavosi ir brendo lietuviška
grožinės prozos vertimo mokykla,
ir pagrindus jai klojo daugiau-

DOMINYKAS URBAS
(1908.IV.28-1996.VIII.9)

sia D.Urbas. Jis buvo jaunie-
siems (ir ne tik jiems!) didžiau-
sias autoritetas - ir kritikuoda-
mas, ir skatindamas, ir reikliai
kedendamas rankraščius. Impo-
navo mums ne vien kaip puikus
savo srities specialistas, bet ir
traukė kaip tauri, spalvinga as-
menybė, puikus pasakotojas,
įžvalgus ir principingas žmonių
ir reiškinų vertintojas.

Pokario metais D.Urbas pa-
tyrė ir nepelnytų nuoskaudų, ir
piktų įtarinėjimų, tačiau stojiš-
kai atlaikė visas negandas, pra-
skaidrėjimą surasdamas darbe.
Platus buvo jo interesų ratas.
Dirbo ne vien prie vertimų ran-
kraščių, bet taip pat nagrinėjo
spauždoje meninio vertimo, kal-
bos kultūros problemas, paskel-
bė filologiniuose leidiniuose
mokslinių straipsnių. Dar su-
spėjo pabaigti ir atiduoti leidyk-
lai stambų veikalą, skirtą
M.Mažvydo raštų leksikai, nu-
matytą lietuviškos knygos 450
metų jubiliejui.

Su didžiu liūdesiu atsiveiki-
nome su Dominyku Urbu,
guosdamiesi tuo, kad liko jo
šviesios asmenybės atminimas,
liko jo darbai, kuriuos skaitys,
iš kurių mokysis, į kuriuos
orientuosis gyvieji kūrybos lan-
kų darbininkai.

VYTAUTAS
VISOCKAS